

پروژه عقیم «ناتوی جهانی»

سازمان پیمان ائتلاف شمالی (ناتو) به سرکردگی آمریکا اگرچه با استناد به ماده ۱۰ اساسنامه به عضوگیری در اروپا روی آورده است اما شکاف‌های داخلی مانع از تحقق کامل این امر شده و از طرفی پروژه گسترش ناتو به شرق نیز بنا به دلایل گوناگون عقیم به نظر می‌رسد.

آرمان، نوز : تحلیل، و گزارش

در فضای پسابحران اوکراین موضوع گسترش ناتو همواره یکی از مسائل مورد بحث بوده است. این ائتلاف نظامی از ۴ آوریل ۱۹۴۹ میلادی که پایه گذاری شد تا به امروز شمار اعضای آن به ۳۱ کشور رسیده است. فنلاند آخرین عضو بود که چهارم آوریل یعنی در هفتاد و چهارمین سالروز تاسیس، ناتو به آن ملحق شد.

اینک سوئد و اوکراین در آستانه الحاق قرار دارند اما سوئد به دلیل مخالفت ترکیه و اوکراین هم به دلیل شرایط جنگی، موحود تا کنون، نتوانسته اند به ناتو ملحق شوند.

بحث یارگیری و گسترش ناتو به ماده ۱۰ معاهده ارتباط می یابد که چگونگی الحاق کشورهای غیرعضو به ناتو را شرح می دهد و در آن آمده است که «طرفین می توانند با توافق اتفاق آرا از هر کشور اروپایی دیگری که در موقعیتی برای پیشبرد اصول این معاهده و کمک به امنیت منطقه آتلانتیک شمالی، برای بوستن، به آن، باشد، دعوت به عمل آورند.»

همان طور که در متن ماده مذکور آمده است، یارگیری باید از میان کشورهای اروپایی انجام گیرد اما آمریکا در این دهه در صدد گسترش ناتو به شرق برآمده است.

جواب، گسترش، ناتو به شرق،

ژاپن از جمله کشورهای شرقی است که به دلیل اختلاف با چین و نزدیکی به آمریکا، تمایلی زیادی برای الحاق به ناتو دارد. «کوجی تومیتا» سفیر ژاپن در آمریکا در ماه می، تصریح کرد که ژاپن در تلاش است تا یک دفتر رابط ناتو در توکیو افتتاح کند که در صورت تحقق اولین دفتر رابط ناتو در آسیا می شد.

طرح افتتاح دفتر رابط ناتو در ژاپن از سال ۲۰۰۷ تاکنون به طور متناوب مورد بحث و بررسی قرار گرفته است و در آن زمان، «شینزو آبه» نخست وزیر وقت ژاپن برای اولین بار از دفاتر ناتو بازدید کرد و این موضوع در ماه های اخیر از سوی ژاپن مطرح شده است.

اگرچه در ظاهر قضیه، هدف اصلی گسترش ناتو، انزوای روسیه است ولی نباید از تمرکز پیمان آتلانتیک شمالی بر پکن غافل ماند؛ موضوعی که در سند راهبردی اخیر این ائتلاف نظامی به چشم می خورد و در آن قدرت اقتصادی و نظامی چین به چالشی برای منافع، امنیت و ارزش های ناتو ارزیابی شده بود.

بنابراین هدف ناتو از گسترش به شرق که بسیاری از آن غافل اند، پیشبرد پروژه «مهار چین» است؛ بازیگری با پتانسیل بالا که توانسته جای پای خود را در کشورهای عربی منطقه و بین متحدان دیرینه آمریکا همچون عربستان سعودی محکم و با موفقیت اختلاف فرسوده تهران و ریاض را با میانجیگری خود، حل فصل کند. همچنین چین اولین کشوری است که طرح مدونی برای پایان دادن به بحران اوکراین ارائه کرد؛ میانجگری های که بر وزن سانسو، چین در جهان خواهد افزود. هراس آمریکا از چین به عنوان کشوری که بر پایه بسیاری از ارزیابی ها تا سال ۲۰۵۰ به قدرت بلامنازع جهان تبدیل می شود، در سند راهبردی، ماه ژوئن، ناتو آشکارا به چشم می خورد.

در این سند، چین به عنوان قدرت اقتصادی و نظامی که از نظر راهبردی، اقتصاد و تقویت نظامی خود شفافیت ندارد، چالشی برای منافع، امنیت و ارزش های این ائتلاف ارزیابی شده است. در حالی که در سندهای قبلی، همچون سند راهبردی ۲۰۱۰ حتی نامی از چین رده نمی شد.

همچنین در فضای پسابحران اوکراین، تهدیدات مشترک از سوی غرب به ائتلاف نانوشته بین روسیه و چین و شرکای دیگر همچون ایران منجر شده است؛ بنابراین تهدیدات جدید همچون گسترش ناتو و ماجراجویی های نظامی غرب، هر روز این شرکا را به یکدیگر نزدیک تر و ائتلاف های شرقی را محکم تر می کند.

صدای رسا، اعتراض، از درون و بیرون، ناتو

همان طور که اشاره شد، ناتو طی دهه های اخیر از یک شکاف داخلی رنج می برد؛ شکافی که در جریان الحاق سوئد و فنلاند به پیکره این ائتلاف نظامی خود را نشان داد. به عنوان مثال آمریکا و دیگر کشورهای عضو تمایلی به الحاق اوکراین ندارند و در مقابل با سد ترکیه در مسیر الحاق سوئد

به ناتو مواحه اند.

دلیل مخالفت آنها با الحاق اوکراین نیز به شرایط جنگی این کشور مرتبط است. آنها با استناد به ماده ۵ اساسنامه ناتو مبنی بر دفاع همه اعضا در صورتی که یک عضو مورد تعرض خارجی قرار گرفت، الحاق کی یف را یک تهدید می پندارند. روسیه یکی از مخالفان گسترش ناتو به خصوص پیوستن اوکراین به این سازمان است و هشدار داده که تلاش کی یف برای پیوستن به ناتو با پیامدهای جدی مواحه خواهد شد.

اما گسترش ناتو به شرق هم در داخل ناتو و هم از بیرون مخالفان جدی دارد. چند روز پیش «وانگ یی» رئیس کمیسیون امور خارجی کمیته مرکزی حزب حاکم چین در جریان نشست سالانه وزاری خارجه اجلاس «آسه آن» با انتقاد شدید از اقدامات مداخله جویانه سازمان پیمان آتلانتیک شمالی(ناتو) در منطقه جنوب شرق آسیا، به این ائتلاف نظامی هشدار داد تا از این منطقه دور بماند.

«ولادیمیر پوتین» رئیس جمهور روسیه در ماه مارس گفت که تلاش آمریکا و متحدان این کشور برای خلق یک «ناتو جهانی» همچون اقدامات آلمان نازی، ایتالیا و ژاپن در دهه ۱۹۳۰ و شروع جنگ جهانی دوم محسوب می شود.

تهدیداتی از این دست و نیز تبعات گسترش احتمالی ناتو به شرق به حدی جدی است که برخی از اعضای ناتو صراحتاً این رویکرد را به نقد کشیده اند. در همین پیوند یکی از مقام های کاخ الیزه اعلام کرد که پاریس از تأیید طرحی برای افتتاح دفتر رابط ناتو در ژاپن خودداری کرده زیرا بر این باور است که این ائتلاف نباید خود را فراتر از منطقه آتلانتیک شمالی گسترش دهد.

بنابراین با توجه به تبعات و تهدیدات ناشی از یارگیری و تمرکز ناتو به ماده ۱۰، انتظار نمی رود که پروژه گسترش به شرق وارد فاز اجرایی شود اما روند یارگیری در اروپا با فراز و فرودهایی، همچنان به قوت خود باقی خواهد ماند.